

Gerbrandy de vier op dat moment afwezige ministers te bereiken, maar geen hunner had zich nog bij zijn ambtgenoten kunnen voegen toen de minister-president om kwart over een de buitengewone kabinetszitting opende. Lang beraad was niet nodig. Om half twee belde Gerbrandy de koningin op en zei haar dat ook met het oog op het tijdsverschil met Indië (het was daar op dat moment negen uur 's morgens) onmiddellijk een beslissing genomen moest worden; ook was het noodzakelijk, 'dat de Verenigde Staten en Engeland zeer spoedig weten dat zij op ons ten volle kunnen rekenen nu zij aangevallen zijn. Het kabinet', aldus, in de kabinetsnotulen, het verslag van hetgeen Gerbrandy zei, 'geeft Uwe Majesteit in overweging goed te keuren dat aan Japan wordt meegedeeld dat Nederland zich in oorlog acht met Japan, gezien de opening van vijandelijkheden door Japan tegenover twee nauw met ons bevriende mogendheden.' Het telefoongesprek duurde maar kort: enkele minuten. 'De koningin', zo vertelde Gerbrandy ons achttien jaar later, 'zei zoiets als: 'Meneer Gerbrandy, als het moet, krijgt u mijn volle machtiging hiervoor.''¹

★

Van Starckenborgh zou met zijn echtgenote het weekend van zaterdag 6 en zondag 7 december in zijn landhuis te Tjipanas doorbrengen, op de bergweg van Buitenzorg naar Bandoeng. Hij was in zoverre ietwat gerustgesteld dat hij, zoals in het vorige hoofdstuk vermeld, op de 5de uit Londen vernomen had dat de Britse regering aan Nederland haar volledige steun had toegezegd voor het geval Nederlands-Indië zou worden aangevallen.² Zou Japan de grote sprong wagen? Hij twijfelde, nog steeds. Zaterdagmorgen kwam er slecht nieuws: hij werd in Tjipanas opgebeld door admiraal Helfrich die hem vertelde van de Japanse schepen die in de Zuidchinese Zee waargenomen waren. Dus toch oorlog? Hij besloot, zondagochtend vroeg naar Batavia terug te gaan. De zondag werd een dag zonder verontrustend nieuws, maar in de nacht van zondag op maandag werd hij om drie uur opgebeld door Ritman, het hoofd van de Regeringspubliciteitsdienst, die hem zei dat in een Amerikaans radio-

¹ Gerbrandy, 14 okt. 1959. ² Na dat bericht liet hij, gelijk eveneens al weergegeven, de Australische regering verzoeken, onmiddellijk de afgesproken Australische versterkingen naar Timor en Ambon te zenden.